

Energiebeoordeling Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Versie 1.1

Datum	16-07-2024
Status	Definitief

Colofon

Directie Organisatie, Bedrijfsvoering en Personeel

Bezoekadres:
Parnassusplein 5 2511 VX Den Haag

Contactpersoon R.H. Heus
Senior Adviseur Bedrijfsvoering
070 340 79 11
+31(0)6-27504164

Rh.heus@minvws.nl

Versie 1.1
Opdrachtgever
Auteur Team Duurzaam VWS
Projectnummer
Bijlage(n)

Tabel 1: Versiebeheer

Versie	Datum	Opmerkingen
1.1	16 juli 2024	Cijfers geactualiseerd. Teksten aangepast.

Inhoudsopgave

1 Inleiding	5
2 Afbakening van de organisatie	6
3 CO₂-uitstoot VWS	7
3.1 Totale CO₂ uitstoot VWS	7
3.2 CO₂-uitstoot per organisatieonderdeel	8
3.3 CO₂-uitstoot RIVM	9
4 Energiebeoordeling zakelijke mobiliteit	10
4.1 Wagenpark (Diesel, Benzine, Elektra)	10
4.2 Vliegreizen	12
4.3 Dienstreizen met privéauto	15
4.4 Woon-verkeer met privéauto	17
4.4 Openbaar vervoer	17
4.5 Internationale treinreizen	17
5 Vastgoed	19
5.1 Elektriciteitsverbruik VWS	19
5.2 Stadswarmte	20
5.3 Gasverbruik	20
5.4 Warmte opslag	21
5.5 Energieverbruik Antonie van Leeuwenhoeklaan- 9	21
6 Relevante Initiatieven	22
6.1 Rijksbrede initiatieven Vastgoed	22
7 Reductiekansen VWS	24
7.1 Vastgoed en bewustwording	24
7.2 Zakelijke mobiliteit	28
7.3 Rijksbrede initiatieven zakelijke mobiliteit	30
7.4 Reductieprogramma	31
7.5 Overige rijksbrede initiatieven	31
8 Bijlage	32
8.1 Pandenlijst 2023	32
8.2 CO₂-voetafdruk aCBG	33
8.3 CO₂-voetafdruk IGJ	33

8.4 CO₂-voetafdruk Kerndepartement	34
8.5 CO₂-voetafdruk CIBG	35
8.6 CO₂-voetafdruk SCP	36
8.7 Verhuizingen	37

1 Inleiding

De Energiebeoordeling beschrijft het algemene energieverbruik en de meest significante energiestromen binnen het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Dit verslag geeft invulling aan eis 2.A.3 van de CO₂-Prestatieladder, wordt ieder jaar actueel gehouden en levert input voor het Energiemanagement Actieplan, in het bijzonder voor de selectie van maatregelen.

De meest materiële emissies, zoals bepaald in de Energiebeoordeling, worden gebruikt om reductiedoelstellingen vorm te geven.

De Energiebeoordeling omvat achtereenvolgens de volgende onderdelen:

1. Een omschrijving van de organisatieonderdelen;
2. Een inventarisatie van factoren die het energieverbruik beïnvloeden;
3. Een inventarisatie van het energieverbruik en energiegebruikers;
4. Identificatie van gebieden waar sprake is van significant energieverbruik, met name van significante veranderingen over de afgelopen periode;
5. Identificatie van kansen voor het behalen van CO₂-reductie;
6. Overzicht van CO₂-initiatieven.

2 Afbakening van de organisatie

In 2022 is gekeken welke onderdelen van VWS binnen de scope van de CO₂-prestatieladder worden meegenomen. Het organisatiebesluit VWS 2021 is daarbij het leidende document. De deelnemende VWS-onderdelen (Tabel 1) zijn op 16 juni 2022 vastgesteld door de Bestuursraad Bedrijfsvoering (BRBV). Jaarlijks wordt op basis van het organogram gecontroleerd of er organisatiewijzigingen hebben plaatsgevonden.

Tabel 2. *Boundary VWS*

Organisatieonderdeel	Opmerkingen
Kerndepartement	
IGJ	Inspectie
RIVM	Agentschap
CIBG	Agentschap
(a)CBG	Agentschap
SCP	Planbureau
Secretariaten van NL Sportraad Gezondheidsraad Raad voor Volksgezondheid en Samenleving	Adviesraad
Secretariaat CCMO	ZBO-Staat
Gebouwen secretariaten ESTT	Valt in voetafdruk onder kerndepartement omdat ESTT daar als directie in is ondergebracht
DUS-I	Dienst
Dienst Testen	In 2021 was Dienst Testen een apart organisatieonderdeel van VWS. In 2022 was Dienst Testen onderdeel van het kerndepartement. Dienst Testen houdt per 1 september 2023 op te bestaan. Dit besluit vloeit voort uit het beëindigen van de testoperatie per 18 maart 2023.
Jeugdautoriteit	Onderdeel van het kerndepartement

3 CO₂-uitstoot VWS

3.1 Totale CO₂ uitstoot VWS

In de onderstaande tabel een overzicht van de CO₂-uitstoot van VWS. De CO₂-uitstoot als geheel bedroeg in 2023 6586 ton CO₂. De meeste CO₂-uitstoot wordt veroorzaakt door:

1. Energie (elektriciteit en verwarmen);
2. Vliegereizen;
3. Bedrijfswagens (wagenpark).

Tussen 2019 en 2023 is de CO₂-uitstoot met 56% gedaald. De belangrijkste oorzaak van de daling is dat op de locatie Antonie van Leeuwenhoeklaan vanaf 2023 Nederlandse groene Stroom is ingekocht. Andere oorzaken van de daling:

- Verduurzaming wagenpark van VWS. Vanaf 2019 is gestart met de elektrificatie van het wagenpark van VWS.
- Sinds de COVID-pandemie in 2020 wordt er minder gereisd. Ondanks dat vanaf 2022 met het versoepelen van de maatregelen de reisbewegingen weer omhoog zijn gegaan, is dit nog altijd minder dan in 2019.
- Daling van het gas en warmte verbruik. Sinds de COVID-pandemie werken medewerkers minder vaak op kantoor. In september 2022 is de verwarming [2 graden lager gezet](#).
- Gunstigere emissiefactoren. Bijvoorbeeld de emissiefactoren voor tram en treinreizen waren in 2023 lager dan in 2019.

Tabel 3. CO₂ Uitstoot VWS 2019 t/m 2022

Type energieverbruik	CO ₂ -uitstoot 2019 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2020 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2021 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2022 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2023 (ton)
Scope 1					
Aardgas	3586	2946	2536	2665	2595
Benzine	233	162	128	126	107
Diesel	389	183	180	168	175
Totaal scope 1	4208	3290	2845	2959	2878
Scope 2					
Elektriciteit (kantoren)	6552	5682	5912	5431	428
Stadsverwarming	562	592	614	384	390
Warmte opslag	41	20	25	25	24
Elektriciteit (wagenpark)	2	6	26	37	30
Totaal scope 2	7157	6299	6577	5896	873
Scope 3					
Vliegen	1601	673	360	1496	1529
Gedeclareerde kilometers woonverkeer met Privéauto	1607	1251	603	817	1025
Gedeclareerde kilometers zakelijke reizen met de privéauto	148	161	224	208	192
Reiskilometers met het	353	113	32	58	98

openbaarvervoer (inclusief internationale treinreizen)					
Totaal scope 3	<u>3711</u>	<u>2200</u>	<u>1218</u>	<u>2580</u>	<u>2844</u>
Totaal scope 1 t/m 3	15075	11787	10641	11433	6594

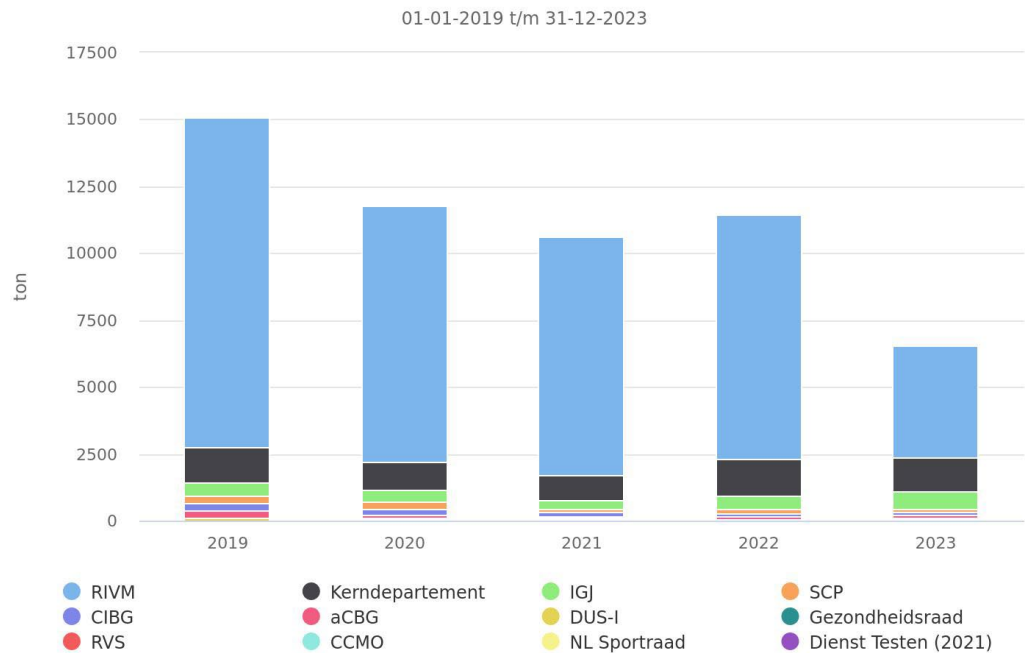
3.2 CO₂-uitstoot per organisatieonderdeel

Al onze organisatieonderdelen samen vormen een gezamenlijke voetafdruk. Tot en met 2022 was 80% van de voetafdruk afkomstig van het RIVM. De locatie Antonie van Leeuwenhoeklaan is in 2023 overgestapt op groene stroom. Het aandeel van het RIVM in de voetafdruk is gedaald naar 67%.

Tabel 4. CO₂ uitstoot per organisatieonderdeel

Aspect	CO ₂ -uitstoot 2019	CO ₂ -uitstoot 2020	CO ₂ -uitstoot 2021	CO ₂ -uitstoot 2022	CO ₂ -uitstoot 2023
aCBG	306	141	69	115	96
CCMO	2	1	0	0	31
CIBG	271	218	137	114	97
Dienst testen	n.v.t	n.v.t	18	n.v.t	n.v.t
DUS-I	88	43	36	22	18
GR	3	54	52	48	7
IGJ	480	431	377	537	665
Kern	1306	1047	927	1366	1294
NL-sportraad	1	0	0	0	33
RIVM	12327	9603	8910	9109	4214
RVS	6	4	1	1	26
SCP	285	241	102	114	104
Totaal	15074	11784	10631	11427	6586

Figuur 3: CO₂-voetafdruk VWS per organisatieonderdeel

CO₂-uitstoot per organisatieonderdeel3.3 CO₂-uitstoot RIVM

Het grootste deel van de CO₂-uitstoot van het RIVM is afkomstig uit het gas- en elektriciteitsverbruik van het RIVM. Het RIVM is gehuisvest in verschillende panden op het adres Antonie van Leeuwenhoeklaan 9.

Het hoge energieverbruik komt voor een belangrijk deel door het hoge verbruik van de laboratoria van het RIVM. Daar wordt gebruik gemaakt van klimaatkamers, van -80-gradenvriezers, van zuurkasten, flowkasten, analyseapparatuur etc. Veel van deze apparatuur moet volcontinu draaien om de voor de verschillende bepalingen benodigde condities te waarborgen. Een andere factor is de ouderdom van sommige gebouwen in Bilthoven. Het RIVM gaat in 2025 naar een moderner en meer duurzaam gebouw verhuizen en er is om die reden bewust gekozen om de huidige panden niet verder te verduurzamen.

Tot en met 2022 werd gebruik gemaakt van grijze stroom. Vanaf 1 januari 2023 is het RIVM overgegaan op groene stroom waarmee een grote stap is gezet in de verduurzaming.

In de onderstaande figuur de CO₂-uitstoot van het RIVM.

Tabel 5: CO₂-uitstoot RIVM

Type energieverbruik	CO ₂ -uitstoot 2019 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2020 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2021 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2022 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2023 (ton)
Scope 1					
Aardgas	3548	2904	2473	2620	2569
Benzine	93	37	29	26	23
Diesel	334	170	178	168	175
Totaal scope 1	3974	3112	2680	2813	2767
Scope 2					

Elektriciteit (kantoren)	6227	5292	5610	5176	82
Elektriciteit (wagenpark)	0	0	1	3	2
Totaal scope 2	6228	5292	5611	5179	84
Scope 3					
Vliegen	754	177	78	390	444
Gedeclareerde kilometers woonverkeer met Privéauto	1253	975	486	660	836
Gedeclareerde kilometers zakelijke reizen met de privéauto	12	15	44	38	46
Reiskilometers met het openbaarvervoer (inclusief internationale treinreizen) ¹	106	34	12	29	37
Totaal scope 3	2125	1201	620	1118	1374
Totaal scope 1 t/m 3	12327	9604	8910	9110	4214

4 Energiebeoordeling zakelijke mobiliteit

Figuur 4: CO₂-voetafdruk VWS zakelijke mobiliteit

Tussen 2019 en 2023 is de CO₂-uitstoot op de zakelijke mobiliteit (inclusief woonwerkverkeer) met 26% gedaald. De oorzaken van de daling zijn beschreven in paragraaf 3.1. Hoewel VWS trots mag zijn met de 26% reductie, mag de aandacht op de doelstelling niet verslappen. Tussen 2022 en 2023 is de uitstoot met 9% gestegen. In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de diverse energiestromen.

4.1 Wagenpark (Diesel, Benzine, Elektra)

Het wagenpark van VWS bestaat uit 42 personenwagens en 38 bedrijfswagens. Bij het kerndepartement worden de personenwagens gebruikt voor het vervoer van de ambtelijke leiding en de bewindspersonen. Bij het IGJ en het RIVM worden een aantal personenwagens gebruikt voor bezoeken in Nederland op locaties die niet goed met het openbaar vervoer bereikbaar zijn. Het RIVM heeft een groot aantal bedrijfswagens. Dit zijn o.a. koelwagens, vrachtwagens en meetwagens.

In tabel 6 het brandstofverbruik van het wagenpark van VWS over de afgelopen jaren. Tussen 2019 en 2023 was het diesel en benzineverbruik met respectievelijk met 50% en 43% gedaald. Het elektriciteitsverbruik is fors gestegen. De oorzaak is de elektrificatie van het wagenpark. In tabellen 7, 8 en 9 respectievelijk de samenstelling van het wagenpark van de jaren 2019, 2023 en 2024. Het aantal elektrische voertuigen is gestegen van 0 in 2019 tot 18 in 2023 en 26 in 2024.

¹ Tot en met 2021 was voor openbaarvervoer geen specificatie naar organisatieonderdeel mogelijk. Op basis van de procentuele verhouding in het jaar 2022 is voor de jaren 2019-2021 een verdeling naar een organisatieonderdeel gemaakt.

VWS ligt op koers om voor de personenwagens de rijksbrede doelstelling van een volledig elektrisch wagenpark in 2028 te behalen. Vanwege de beperkte actieradius is het voor het RIVM niet mogelijk om alle bedrijfswagens voor 2028 te elektrificeren.

Het is niet duidelijk met wat voor soort stroom de elektrische auto's worden geladen. Voor de CO₂-prestatieladder is de stroom als grijs gekwalificeerd.

Tabel 6 : Brandstofverbruik VWS

Energiestroom	Eenheid	Verbruik 2019	Verbruik 2020	Verbruik 2021	Verbruik 2022	Verbruik 2023
Diesel						
Kerndepartement	liter	14799	3569	657	0	0
IGJ	liter	1812	330	91	0	0
RIVM	liter	100812	52130	54581	51416	53877
<u>Totaal</u>		117424	56030	55329	51416	53877
Benzine						
Kerndepartement	liter	20777	24809	18068	18357	17608
IGJ	liter	28018	19773	17499	17905	12221
RIVM	liter	32109	13468	10540	9158	8099
<u>Totaal</u>		80904	58050	46107	45420	37928
Elektrisch						
Kerndepartement	kWh	2272	10500	42859	49234	45493
IGJ	kWh	-	-	2862	15247	15678
RIVM	kWh	376	51	1406	5612	5034
<u>Totaal</u>		2648	10551	47128	70093	66205

Tabel 7: Samenstelling wagenpark november 2019

Betrekking op	Benzine/Diesel		Hybride		Elektrisch	
	#	%	#	%	#	%
Kerndepartement	4	44%	5	56%	0	0%
IGJ	23	77%	7	23%	0	0%
RIVM	36	68%	5	32%	0	0%
<u>Totaal</u>	63	79%	17	21%	0	0%

Tabel 8: Samenstelling wagenpark 1 juli 2023

Betrekking op	Niet elektrisch		Elektrisch	
	#	%	#	%
Kerndepartement VWS	3	33%	6	67%
IGJ	17	71%	7	29%
RIVM	38	88%	5	12%
Departement VWS totaal	58	76%	18	24%

Tabel 9: Samenstelling wagenpark 1 juli 2024

Betrekking op	Totaal voertuigen	#Elektrisch	%Elektrisch	#Hybride	%Hybride	#Diesel/benzine	%Diesel/benzine
Kerndepartement VWS- personenwagens	9	6	67%	3	33%	0	0%
IGJ – personenwagens	21	14	67%	1	5%	5	24%
RIVM- personenwagens	12	5	42%	3	25%	4	33%
RIVM- bedrijfswagens	32	1	3%	0	0%	31	97%
RIVM bedrijfswagens - vrachtauto's	6	0	0%	0	0%	6	100%
Departement VWS exclusief bedrijfswagens	42	25	60%	7	17%	9	21%
Departement VWS inclusief bedrijfswagens	80	26	33%	7	9%	46	58%

4.2 Vliegreizen

Vliegkilometers

In 2023 is door VWS-medewerkers minstens 6,5 miljoen kilometer gevlogen. Dit is 24% hoger dan in 2022. Door de overgang van VKC-travel naar Travelpoint is de data van 2023 voor het aCBG, SCP en CIBG niet compleet. In tabel 10 de vliegkilometers van VWS vanaf het jaar 2019. Goed zichtbaar is dat in 2020 en 2021 er minder is gevlogen. De oorzaak zijn de reisbeperkingen vanwege COVID. Vanaf 2022 zijn deze reisbeperkingen geleidelijk opgeheven en is het aantal vliegkilometers weer gestegen. Het aantal vliegkilometers ligt wel lager dan het referentiejaar 2019.

Tabel 10. Vliegkilometers VWS

Energiestroom	Eenheid	Kilometers 2019		Kilometers 2020		Kilometers 2021		Kilometers 2022		Kilometers 2023
		#	%	#	%	#	%	#	%	
aCBG	Km	816539	9%	123545	4%	30555	2%	272506	5%	1714
CCMO	km		0%		0%		0%		0%	1755
CIBG	Km	14722	0%	16457	1%	17616	1%	59978	1%	9730
Gezondheidsraad	Km		0%		0%		0%		0%	2919
IGJ	Km	1236579	13%	349986	12%	102537	7%	509839	10%	8220
Kerndepartement	Km	3036803	32%	1344580	47%	863220	61%	2266520	43%	2772
RIVM	km	4266143	45%	1050072	36%	394502	28%	2141361	41%	2734
SCP	Km	51832	1%	1780	0%	0	0%	8627	0%	3541
Totaal	Km	9422618	100%	2886420	100%	1408430	100%	5258831	100%	6534

In 2023 zijn 80% van de vliegkilometers afgelegd door het RIVM en het kerndepartement. Zowel het RIVM en het kerndepartement vliegen veel vanwege congressen en bijeenkomsten.

In tabel 11 voor het kerndepartement een uitsplitsing op kolomniveau. De DGV en PSG kolom maken de meeste vliegkilometers.

Tabel 14: Aantal vliegkilometers kerndepartement

Kolom	Kilometers 2019		Kilometers 2020		Kilometers 2021		Kilometers 2022		Kilometers 2023	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
DGCZ	159268	5%	13578	1%	3257	0%	38105	2%	76191	3%
DGLZ	225258	7%	28720	2%	33745	4%	125120	6%	54473	2%
DGV	1439929	47%	514955	38%	54885	6%	679005	30%	843275	30%
DGZ	1526	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
PSG	1109065	37%	530587	39%	220713	26%	1306738	58%	1334930	48%
SG	101757	3%	256739	19%	584364	68%	35943	2%	111578	4%
Onbekend	0	0%	0	0%	0	0%	110425	5%	0	0%
Eindtotaal	3036803	100%	1344579	100%	863219	100%	2266519	100%	2772287	100%

In de tabel 13 een overzicht van het aantal vliegkilometers per reisklasse vanaf het jaar 2020. (Uitsplitsing naar reisklasse is voor het jaar 2019 niet mogelijk). In 2023 werd 2249303 km Business class of hoger gevolgen. Dit is 35% van het totaal aantal vliegkilometers. Dit waren voornamelijk intercontinentale vluchten.

Tabel 13: Vliegkilometers VWS per reisklasse

Reisklasse	Kilometers 2020		Kilometers 2021		Kilometers 2022		Kilometers 2023	
	#	%	#	%	#	%	#	%
Businessclass	1015307	35%	646215	46%	2076986	39%	2218653	34%
Economy	1850071	64%	761869	54%	3040319	58%	4206537	64%
Economy Plus	18445	1%	0	0%	12025	0%	34530	1%
First Class	0	0%	0	0%	118936	2%	30650	0%
Onbekend	2597	0%	346	0%	10565	0%	43858	1%
Regeringsvliegtuig	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Totaal	2886420	100%	1408430	100%	5258831	100%	6534228	100%

In tabellen 15 en 16 een overzicht naar welke locaties in 2023 het meest is gevlogen. Let op: Vanwege de overgang van VKC-Travel naar Travelpoint is de data van het aCBG, SCP en het CIBG niet compleet. Eén aantal punten uit de tabellen dat opvalt.

- Naar Stockholm en Genève is in 2023 is het vaakst (97) gevlogen. In het 1e halfjaar van 2023 was Zweden voorzitter van de Europese Unie. In Geneve is de Wereldgezondheidsorganisatie gehuisvest.
- Er wordt ook vaak gevlogen naar het Caraïbische deel (Bonaire, Curaçao, Sint-Maarten) van het koninkrijk.
- Er wordt ook gevolgen naar locaties die met de internationale trein bereikbaar zijn. Bijvoorbeeld naar Berlijn en Londen.

Tabel 15: Overzicht aankomstlocaties VWS continentaal 2023

Getal	Top 20: Aankomstlocaties boekingen 2023	Aantal boekingen	Organisatieonderdelen
1	Stockholm	93	RIVM (35), Kern (29), aCBG (20), IGJ (7), CCMO (1), Onbekend (1)
2	Geneva	73	Kern (40), RIVM (26), IGJ (7)
3	Bonaire	71	Kern (46), RIVM (15), IGJ (7)
4	Kopenhagen	62	RIVM (35), IGJ (12), Kern (9), aCBG (6)
5	Dublin	46	RIVM (33), Kern (12), CIBG (1)
6	Rome	41	RIVM (35), Kern (5), CIBG (1)
7	Helsinki	33	RIVM (18), Kern (15)
8	Washington	30	Kern (12), RIVM (11), aCBG (4), IGJ (2), Onbekend (1)
9	Madrid	28	Kern (12), RIVM (8), IGJ (4), CCMO (3), Gezondheidsraad (1)
10	Bologna	27	RIVM (27)
11	Riga	27	RIVM (24), Kern (3)
12	Barcelona	25	RIVM (18), Kern (6), aCBG (1)
13	Curaçao	24	Kern (16), RIVM (8)
14	Saint- Maarten	22	Kern (11), RIVM (7), IGJ (4)
15	Londen	22	RIVM (11), Kern (8), IGJ (2), aCBG (1)
16	Paramaribo	21	RIVM (16), Kern (4), IGJ (1)
17	Wenen	17	RIVM (15), Kern (6)
18	Valencia	15	RIVM (15), Kern (2)
19	Lissabon	15	RIVM (10), Kern (5)
20	Chicago	15	Kern (10), RIVM (4), Onbekend (1)
21	Athene	15	RIVM (15)
22	Ahmedabad	15	IGJ (13), Kern (2)

Tabel 16: Overzicht aankomstlocaties VWS Europa

Getal	Top 20: Aankomstlocaties boekingen 2023	Aantal boekingen	Organisatieonderdelen
1	Stockholm	93	RIVM (35), Kern (29) aCBG (20), IGJ (7), CCMO (1), Onbekend (1)
2	Geneva	73	Kern (40), RIVM (26), IGJ (7)
3	Kopenhagen	62	RIVM (35), IGJ (12), Kern (9), aCBG (6)
4	Dublin	46	RIVM (33), Kern (12), CIBG (1)
5	Rome	41	RIVM (35), Kern (5), CIBG (1)
6	Helsinki	33	RIVM (18), Kern (15)
7	Madrid	28	Kern (12), RIVM (8), IGJ (4), CCMO (3), Gezondheidsraad (1)
8	Bologna	27	RIVM (27)
9	Riga	27	RIVM (24), Kern (3)
10	Barcelona	25	RIVM (18), Kern (6), aCBG (1),
11	Londen	22	RIVM (11), Kern (8), IGJ (2), aCBG (1),
12	Wenen	17	RIVM (15), Kern (6)
13	Valencia	15	RIVM (15), Kern (2)
14	Lissabon	15	RIVM (10), Kern (5)
15	Athene	15	RIVM (15)
16	Praag	12	RIVM (7), Kern (3), SCP (2)
17	Basel	11	aCBG (8), Kern (2), RIVM (1)
18	Berlijn	11	RIVM (8), Kern (3)
19	Zurich	11	RIVM (7) Kern (1), aCBG (1), IGJ (1)
20	Milaan	10	RIVM (10)

4.3 Dienstreizen met privéauto

In 2023 is door VWS-medewerkers bijna 1 miljoen kilometer gedeclareerd voor het gebruik van de privéauto voor dienstreizen. 45% hiervan is afkomstig van het IGJ. Eén aantal medewerkers van het IGJ moeten door Nederland voor inspectiebezoeken reizen naar plekken die niet altijd goed met het openbaarvervoer bereikbaar zijn.

In tabel 17 een overzicht van het aantal gedeclareerde kilometers met de privéauto voor dienstreizen. Het is opvallend dat het aantal reiskilometers in 2020 en 2021 hoger was dan in 2019. Als gevolg van de COVID-19 werkte de meeste medewerkers in 2020 en 2021 thuis. Eén mogelijke oorzaak is dat medewerkers uit angst om besmet te raken met COVID vaker met de privéauto reisde in plaats van met het openbaar vervoer. Eén aanwijzing hiervoor is dat bij het Parnassusplein 12 de uitgifte van uitrijkaarten in 2020 en 2021 fors hoger was dan in 2019.

Tabel 17. Reizen met Privéauto: Reiskilometers met de privéauto dienstreizen

Energieroom	Eenheid	Kilometers 2019		Kilometers 2020		Kilometers 2021		Kilometers 2022		Kilometers 2023
		#	%	#	%	#	%	#	%	
aCBG	Km	37.575	6%	56.004	7%	63.812	6%	54.429	5%	30.545
CCMO	km	244	0%	363	0%	94	0%	353	0%	1282
CIBG	Km	32.908	5%	49.048	6%	63.595	6%	47.669	4%	46.436
DUS-I	Km	1863	0%	2776	0%	1393	0%	2698	0%	331
Gezondheidsraad	Km	493	0%	735	0%	0	0%	714	0%	208
IGJ	Km	387.232	57%	365.823	44%	555.391	48%	565.045	53%	446.225
Kerndepartement	Km	151013	22%	244234	30%	224939	20%	185436	17%	203016
NL Sportraad	Km	616	0%	918	0%	218	0%	892	0%	1.137
RIVM	km	54046	8%	77331	9%	223568	19%	198127	18%	236643
RVS	km	2.250	0%	3.353	0%	1.832	0%	3.259	0%	7.143
SCP	Km	4122	1%	6144	1%	8835	1%	5971	1%	11018
Totaal	km	674.003	100%	824.174	100%	1.148.516	100%	1.075.597	100%	993.996

Tabel 18. Reizen met Greenweehheel:

Energieroom	eenheid	Kilometers 2019	Kilometers 2020	Kilometers 2021	Kilometers 2022	Kilometers 2023
IGJ	km					10
CIBG	Km	1641	17445	4839	11004	90
Totaal	km	1641	17445	4839	11004	100

4.4 Woon-werkverkeer met privéauto

In tabel 19 een overzicht van het aantal gedeclareerde kilometers met de privéauto voor woon-werkverkeer. In 2023 is door VWS-medewerkers ruim 5 miljoen kilometer gedeclareerd voor het gebruik van de privéauto voor woon-werkverkeer. 82% hiervan is gedeclareerd door het RIVM. In 2025 gaat het RIVM verhuizen naar de Campus op de Uithof. Deze locatie is goed bereikbaar met het openbaarvervoer. Het aantal parkeerplekken voor RIVM-medewerkers wordt ten opzichte van de huidige locatie sterk verminderd.

Tabel 19. Reizen met Privéauto: Reiskilometers met de privéauto woon-werkverkeer

Energieroom	Eenheid	Kilometers 2019		Kilometers 2020		Kilometers 2021		Kilometers 2022		Kilometers 2023
		#	%	#	%	#	%	#	%	
aCBG	Km	385.739	5%	322.279	5%	24.914	1%	65.048	2%	30.545
CCMO	km	759	0%	634	0%	0	0%	128	0%	1282
CIBG	Km	648.757	9%	542.027	8%	94.468	3%	109.401	3%	46.436
DUS-I	Km	49.505	1%	41.361	1%	1.538	0%	8.348	0%	331
Gezondheidsraad	Km	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	208
IGJ	Km	72.754	1%	42.365	1%	25.835	1%	77.773	2%	446.225
Kerndepartement	Km	289.309	4%	332.791	5%	445.033	14%	522.597	12%	203016
NL Sportraad	Km	632	0%	528	0%	0	0%	107	0%	1.137
RIVM	km	5.697.056	78%	5.000.308	78%	2.492.736	81%	3.420.693	81%	236643
RVS	km	13.078	0%	10.922	0%	2.010	0%	2.205	0%	7.143

SCP	Km	148.400	2%	123.986	2%	5.341	0%	25.025	1%	...
Totaal	km	7.305.984	100%	6.417.201	100%	3.091.875	100%	4.231.325	100%	...

4.4 Openbaar vervoer

In tabel 14 een overzicht per van de reiskilometers per vervoerssoort. Het is niet mogelijk de data te splitsen per organisatieonderdeel van VWS. In 2021 lag het aantal reiskilometers 78% lager dan in 2019. De daling komt waarschijnlijk als gevolg van de COVID-19 waardoor de meeste medewerkers thuiswerkten. 2022 is er een stijging van het aantal reiskilometers. Oorzaak is het loslaten van de COVID-19 maatregelen in 2022.

Tabel 20: reiskilometers openbaar vervoer

Energieroom	Eenheid	Kilometers 2019		Kilometers 2020		Kilometers 2021		Kilometers 2022		Kilometers 2023
		#	%	#	%	#	%	#	%	
Bus	Km	744437	3%	2422808	3%	188439	3%	415828	2%	814...
Metro	Km	634496	2%	225536	2%	143873	2%	368380	2%	64...
Tram	Km	390142	1%	114975	1%	28816	1%	28422	0%	41...
Trein algemeen	Km	27001186	94%	8569859	93%	5729637	94%	71432	0%	21...
Trein (NS)	Km							15932055	91%	2360...
OV algemeen	Km							2785	0%	88...
Totaal	Km	28771902	100%	9170023	100%	6095604	100%	17478066	100%	2562...

4.5 Internationale treinreizen

De data van vliegreizen is afkomstig uit VKC travel. In tabellen 15 en 16 een overzicht van de uitstoot en de reiskilometers. Opmerking: De data van het jaar 2023 is niet compleet.

Tabel 21: Internationale treinreizen Co2 uitstoot in ton

Energieroom	CO ₂ -uitstoot 2019		CO ₂ - uitstoot 2020		CO ₂ - uitstoot 2021		CO ₂ - uitstoot 2022		CO ₂ - uitstoot 2023	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
aCBG	1	6%	1	15%	0	0%	4	23%	1	9%
CCMO									0	0%
CIBG	0	0%	0	2%	0	0%	0	1%	0	0%
IGJ	1	5%	0	3%	0	0%	0	3%	0	6%
Kerndepartement	4	30%	1	28%	1	74%	4	24%	3	33%
RIVM	8	57%	2	47%	0	26%	8	50%	4	51%
SCP	0	2%	0	5%	0	0%	0	0%	0	0%
Totaal	15	100%	4	100%	1	100%	15	100%	8	100%

Tabel 22: Reiskilometers met de internationale trein

Energieroom	Eenheid	Kilometers 2019		Kilometers 2020		Kilometers 2021		Kilometers 2022		Kilometers 2023	
		#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
aCBG	Km	30931	6%	21348	15%		0%	135456	23%	44646	9%
CCMO										1617	0%
CIBG	Km	152	0%	3253	2%		0%	3830	1%	1368	0%
IGJ	Km	30018	5%	4613	3%	124	0%	16445	3%	29098	6%
Kerndepartement	Km	169066	30%	39941	28%	24738	74%	139939	24%	164835	33%
RIVM	Km	318154	57%	67311	47%	8565	26%	290725	49%	253058	51%
SCP	Km	9464	2%	7172	5%		0%	931	0%	311	0%
Totaal	Km	557785	100%	143638	100%	33427	100%	587326	100%	494933	100%

5 Vastgoed

5.1 Elektriciteitsverbruik VWS

In tabel 23 een overzicht van het elektriciteitsverbruik per locatie. Deze cijfers betreffen niet gebruik van het hele pand, maar alleen een verrekening (op basis van het gehuurde BVO) voor VWS.

Tabel 23. Elektriciteitsverbruik in Kwh VWS

Adres	Eenheid	Verbruik 2019		Verbruik 2020		Verbruik 2021		Verbruik 2022		Verbruik 2023	
		#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Graadt van Roggenweg 400				219872	1%	210676	1%	210676	1%	332542	2%
Huis ter Heideweg 62					0%	15000	0%	1500	0%	7500	0%
Lubeckplein 34		25000	0%	25000	0%	25000	0%	25000	0%	25000	0%
A. van Leeuwenhoeklaan 9		9499991	60%	9311115	64%	9832586	66%	9738647	65%	9485249	62%
Bezuidenhoutseweg 30		348191	2%	360218	2%	170648	1%	197259	1%	394031	3%
Cascadeplein 2-6		11340	0%	10264	0%	9999	0%				
Europaweg 2		40402	0%								
Fentener van Vlissingenkade 1						36773	0%	37548	0%	33344	0%
Graadt van Roggenweg 500		482067	3%	399080	3%	379742	3%	457779	3%	427861	3%
Gustav Mahlerplein 117 (Schatting)						10000	0%	10000	0%	10000	0%
Keizergracht 5 (schatting)		40000	0%	40000	0%	40000	0%	30000	0%	30000	0%
Kloosterweg 22 Heerlen		96427	1%	82311	1%	77468	1%	90094	1%	88899	1%
Korte Voorhout 7		94820	1%	78395	0%	74302	0%	73807	0%		
Magistratenlaan 82								1502	0%	13609	0%
Muzenstraat 31		9042	0%								
Parnassusplein 5		2497204	16%	2242798	15%	2142951	14%	2152142	14%	2134650	14%
Pels Rijkensstraat 1		6784	0%	5463	0%	5667	0%				
Prins Clauslaan 60		21000	0%	19982	0%	18681	0%				
Prinses Irenestraat 39-43 (Schatting)		6500	0%	6500	0%	6500	0%				
Rijnstraat 50		888180	6%	963682	7%	979118	7%	1083139	7%	1059130	7%
Schedeldoekshaven 131				238524	2%	310259	2%	301084	2%	442494	2%
Schuurmanstraat 131		19094	0%	17206	0%	17704	0%	17625	0%	16230	0%
Signaalrood 15				151524	1%	202032	1%	103815	1%	124142	1%
Stadsplateau 1 (tot en met 2022 schatting)		400000	3%	400000	3%	400000	3%	400000	3%	677738	4%
Utrechtseweg 297 (Schatting)		1304636	8%								
Zuidwal 58						18852	0%	12434	0%		
Totaal		15790678	100%	14560727	100%	14993154	100%	14957551	100%	15302419	100%

Het aandeel groene stroom in het totale elektriciteitsverbruik van VWS is gestegen van 36% in 2019 naar 94% in 2023. Ruim 70% van het elektriciteitsverbruik van VWS is afkomstig van de locatie Antonie van Leeuwenhoeklaan 9. Op deze locatie werd tot en met 2022 gebruik gemaakt van grijze stroom. Vanaf 2023 wordt groene stroom ingekocht.

Tabel 24 soort elektriciteit inclusief A. van Leeuwenhoeklaan 9

Soort elektriciteit	2019	2020	2021	2022	2023
Groen	36%	30%	29%	30%	94%
Grijs	64%	70%	71%	70%	6%

Tabel 25 soort elektriciteit exclusief A. van Leeuwenhoeklaan 9

Soort elektriciteit	2019	2020	2021	2022	2023
Groen	91%	83%	84%	87%	84%
Grijs	9%	17%	16%	13%	16%

5.2 Stadswarmte

In tabel 19 een overzicht van de gebruikte stadswarmte per pand. Deze cijfers betreffen niet gebruik van het hele pand, maar alleen een verrekening (op basis van het gehuurde BVO) voor VWS. Tussen 2019 en 2023 is het gebruik van stadswarmte met 4% gedaald.

Tabel 26. Stadswarmte per locatie [VWS]

Adres	Eenheid	Verbruik 2019		Verbruik 2020		Verbruik 2021		Verbruik 2022	
		#	%	#	%	#	%	#	%
Bezuidenhoutseweg 30 2594 AV Den Haag	GJ	122	1%	340	2%	114	1%	114	
Fentener van Vlissingenkade 1 3521 AA Utrecht	GJ					218	1%	176	
Graadt van Roggenweg 400	GJ			520	3%	609	4%	492	
Graadt van Roggenweg 500 3531 AH Utrecht	GJ	1167	7%	1143	7%	1245	7%	1212	
Muzenstraat 31 2511 VW Den Haag	GJ	23	0%						
Parnassusplein 5 2512VX Den Haag	GJ	11482	74%	10910	66%	10282	61%	8550	
Rijnstraat 50 2515 XP Den Haag	GJ	2823	18%	3149	19%	3507	21%	2898	
Schedeldoekshaven 131	GJ			384	2%	1103	5%	866	
Totaal	GJ	15617	100%	16446	100%	17078	100%	14308	

5.3 Gasverbruik

In tabel 20 per locatie een overzicht van het gasverbruik. Deze cijfers betreffen niet gebruik van het hele pand, maar alleen een verrekening (op basis van het gehuurde BVO) voor VWS. Het gas is in alle panden grijs. Tussen 2019 en 2023 is aardgasverbruik met 34% gedaald.

Tabel 27. Gasverbruik per locatie gas Nm³ [VWS]

Adres	Eenheid	Verbruik 2019		Verbruik 2020		Verbruik 2021		Verbruik 2022		Verbruik 2023	
		#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
A. van Leeuwenhoeklaan 9 3721 MA Bilthoven	Nm3	1782654	94%	1506538	96%	1277572	95%	1221381	96%	1200673	
Cascaplein 2-6 9726 AD Groningen	Nm3	1439	0%	1359	0%	1441	0%				
Europaweg 2 2711 AH Zoetermeer	Nm3	6000	0%								
Gustav Mahlerplein 117 1082 MS Amsterdam	Nm3					3000	0%	3000	0%	3000	
Huis ter heide weg 62 Zeist	Nm3					5000	0%	5000	0%	2500	
Keizersgracht 5 5611 GB Eindhoven	Nm3	12000	1%	12000	1%	12000	1%	1000	1%	1000	
Kloosterweg 22 6412 CN Heerlen	Nm3	8009	0%	9183	1%	9203	1%	7333	1%	6780	
Korte Voorhout 7	Nm3	4120	0%	4824	0%	5676	0%	4381	0%		
Lübeckplein 34 8017 JS Zwolle	Nm3	10000	1%	10000	1%	10000	1%	10000	1%	10000	
Pels Rijckenstraat 1 Arnhem	Nm3	1192	0%	1157	0%	1368	0%				
Prins Clauslaan 60 2595 AJ Den Haag	Nm3	1500	0%	1500	0%	1500	0%				
Prinses Irenestraat 39-43 1077 WV Amsterdam	Nm3	1500	0%	1500	0%	1500	0%				
Schuurmanstraat 2 8011 KP Zwolle	Nm3	333	0%	384	0%	540	0%	443	0%	297	
Signaalrood 15 2718 SH Zoetermeer	Nm3			15000	1%	15000	1%	1500	1%	1500	
Utrechtseweg 297 3731 GA De Bilt	Nm3	68654	4%								
Totaal	Nm3	<u>1897401</u>	<u>100%</u>	<u>1563445</u>	<u>100%</u>	<u>1346278</u>	<u>100%</u>	<u>1277970</u>	<u>100%</u>	<u>1248250</u>	

5.4 Warmte opslag

De locatie Stadsplateau 1 krijgt warmte en koude geleverd uit een WKO-installatie. Het verbruik van de WKO-installatie (pomp) maakt geen onderdeel uit van het elektriciteitsverbruik van het stadsplateau. Maar het stadsplateau krijgt warmte/koude geleverd uit een WKO van een externe partij (NS). De geleverde warmte en koude uit de WKO is gebruikt voor de CO2 prestatieladder.

Tabel 28: Warmte opslag

Adres	Eenheid	Verbruik 2019		Verbruik 2020		Verbruik 2021		Verbruik 2022		Verbruik 2023	
		#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Stadsplateau 1	GJ	2177	100%	1058	96%	1326	100%	1293	96%	1277	

5.5 Energieverbruik Antonie van Leeuwenhoeklaan 9

Ruim 90% van het gasverbruik (exclusief stadswarmte) en ruim 70% van het elektriciteitsverbruik van VWS is afkomstig van de locatie Antonie van Leeuwenhoeklaan 9. In deze paragraaf wordt apart ingegaan op de energiestromen van deze locatie.

Het RIVM is op de locatie Antonie van Leeuwenhoeklaan 9 gehuisvest in verschillende panden. Naast het RIVM zijn onder andere Cipla Holding B.V. en Bilthoven Biologicals op het terrein gehuisvest. De eigenaar van het terrein en verantwoordelijk voor de inkoop van energie is: Poonawalla Science Park B.V. Per gebouw wordt het energieverbruik gemeten. Op basis hiervan is per organisatie het verbruik bepaald waarvoor moet worden betaald. Voor het berekenen van de CO₂-uitstoot zijn de verbruiken gebruikt waarvoor het RIVM moest betalen. Het hoge energieverbruik van het RIVM is voor een belangrijk deel te wijten aan het inherente hoge verbruik door de laboratoria van het RIVM. Zij maken gebruik van klimaatkamers, -80 vriezers, zuurkasten, flowkasten, analyseapparatuur etc. Veel

van deze apparatuur moet volcontinu draaien om de voor de verschillende bepalingen benodigde condities te waarborgen. Een andere factor is de ouderdom van sommige gebouwen in Bilthoven.

Elektriciteitsverbruik

Tot en met 2022 werd voor de locatie Antonie van Leeuwenhoeklaan 100% Europese Wind ingekocht. Voor de ladder is deze stroom als grijs gekwalificeerd. Het RIVM neemt geen elektriciteit af van de op het terrein aanwezige warmtekrachtcentrale. Vanaf 2023 wordt er Nederlandse windenergie ingekocht.

Gas

Op het terrein is aardgas de energiebron voor de verwarming van ruimten. Het aardgas is vergoed doormiddel van VER (Voluntary Emission Reduction) gecertificeerd volgens de GOLD standaard. Met cv-ketels wordt zowel warmte als stoom geproduceerd. Zowel het gasverbruik van de ketels als de warmteproductie en stoomproductie wordt gemeten. Voor de berekening van de CO₂-uitstoot wordt de warmte en de stoom op basis van het ketelrendement naar m3 gas.

Warmte koudeopslag-installatie

Op de locatie is een warmte koudeopslag-installatie voor de levering van warmte/koude. Nagenoeg al de warmte/koude vanuit de warmte koudeopslag-installatie wordt gebruikt voor het RIVM. Het elektriciteitsverbruik van de warmte koudeopslag-installatie is meegenomen in de footprint.

Warmtekrachtcentrale

Op de locatie is een warmtekrachtcentrale aanwezig voor de productie van elektriciteit, stroom en warmte. Het RIVM krijgt van de warmtekrachtcentrale geen producten geleverd.

Energieverbruik gespecificeerd per gebouwdeel

In de onderstaande tabel het verbruik van het jaar 2023 uitgesplitst per gebouwdeel. Wat opvalt is dat ruim 34% van het elektriciteitsverbruik en 30% van het aardgasverbruik afkomstig is van het V gebouw. (Kantoor en lab)

Tabel 29: Energieverbruik Antonie van Leeuwenhoeklaan 9 per gebouwdeel

TOTAAL				1.106.976	100%	9.272.490	100%	212.759	100%
--------	--	--	--	-----------	------	-----------	------	---------	------

6 Relevante Initiatieven

In dit hoofdstukken een overzicht van mogelijke relevante initiatieven en reductie programma's waarbij VWS kan aansluiten.

6.1 Rijksbrede initiatieven Vastgoed

De panden die VWS in gebruik heeft zijn voor het grootste deel in beheer van het Rijksvastgoedbedrijf. Het Rijksvastgoedbedrijf werkt als onderdeel van het rijk ook aan de verduurzaming van de bedrijfsvoering. Daarbij maakt het Rijksvastgoedbedrijf gebruik van een mix aan maatregelen geïnspireerd door de Trias Energetica:

- beperken
- hernieuwen
- efficiënt gebruik

De maatregelen van het Rijksvastgoedbedrijf voor het vastgoed zijn vastgelegd in de routekaart stelsel kantoren. De routekaart geeft aan hoe de rijksgebouwen in 2050 CO₂-neutraal kunnen zijn. Als bewoner van de panden die in beheer zijn van het Rijksvastgoedbedrijf zijn is VWS goeddeels afhankelijk van de planning van het

Rijksvastgoedbedrijf voor het doorvoeren van ingrijpende maatregelen zoals gebouwisolatie, vervanging van alle verlichting door LED-lampen etc. In de onderstaande tabel de maatregelen voor de panden in het beheer van het Rijksvastgoedbedrijf.

Tabel 30: Rijksbrede Initiatieven vastgoed

Maatregel	Trekker	Toelichting
15% gasreductie (inclusief stadswarmte) in 2023	Rijksvastgoedbedrijf, locatieteams en conerndienstverleners	Als ondersteuning van de klimaatdoelen en om de afhankelijkheid van Russisch gas te verminderen is het besluit genomen om 15% gas te besparen. In alle Rijkspanden is de temperatuur 2 graden lager gezet en wordt er 2 graden minder gekoeld. Een aantal Rijkspanden zijn met kerst gesloten.
Inkoop hernieuwbare elektriciteit	Rijksvastgoedbedrijf: Projectleider verduurzaming rijksgebouwen	In het Klimaatakkoord is afgesproken ernaar te streven dat 100 procent van het totale elektriciteitsverbruik door de rijksoverheid in 2030 uit hernieuwbare elektriciteit bestaat
Inkopen groen gas	Rijksvastgoedbedrijf: Assetmanagers en projectleider verduurzaming rijksgebouwen.	Duurzame inkoop van hernieuwbaar gas is op dit moment bijna niet mogelijk, omdat er weinig hernieuwbaar gas wordt gemaakt.
Verduurzaming kantoorgebouwen op natuurlijke momenten	Rijksvastgoedbedrijf: Assetmanagers en projectleider verduurzaming rijksgebouwen	Het beleid van het Rijksvastgoedbedrijf is om de 'natuurlijke momenten' in de levensduur van gebouwen te gebruiken voor meer duurzame aanpassingen. Denk aan vervanging van dakbekleding, isolatie, zonnepanelen of energieneutrale installaties.

Energie labels kantoren	Rijkvastgoedbedrijf projectleider verduurzaming rijksgebouwen	<p>In 2030 hebben rijkskantoren gemiddeld energielabel A. In 2023 hebben kantoren minimaal energielabel C. Voor de rijkskantoren van het rijk zelf streeft het rijk naar gemiddeld label B in 2023.</p> <p>Daarnaast vinden de volgende activiteiten doorlopend plaats: Het gebruik van ledverlichting in kantoren; Het verbeteren van klimaatinstallaties; Het gebruikmaken van hernieuwbare warmte (bijvoorbeeld via warmtekoudeopslaginstallaties in combinatie met warmtepompen); Het verbeteren van de isolatie van rijksgebouwen; Het plaatsen van zonnepanelen.</p>
-------------------------	---	--

7 Reductiekansen VWS

7.1 Vastgoed en bewustwording

De panden die VWS in gebruik heeft zijn voor het grootste deel in beheer van het Rijkvastgoedbedrijf. Het Rijkvastgoedbedrijf werkt als onderdeel van het rijk ook aan de verduurzaming van de bedrijfsvoering (zie de toelichting in paragraaf 7.1). Voor het doorvoeren van ingrijpende maatregelen zoals gebouwisolatie, vervanging van alle verlichting door LED is VWS afhankelijk van het Rijkvastgoedbedrijf. Dit betekent niet dat VWS zelf niks kan doen. Hieronder de reductiekansen van VWS.

Tabel 30: Reductiekansen VWS-vastgoed

Maatregel	Trekker	Toelichting	Voortgang december 2023	Voortgang september 2024
Optimaliseren installaties en sensoren	Locatiemanagers Facilitaire dienstverleners – unit gebouwbeheer	<p>Team duurzaam VWS gaat in gesprek met locatiemanagers en facilitair dienstverleners van verschillende panden.</p> <p>Met het optimaliseren van de instellingen van</p>	Dit actiepunt is nog niet opgepakt	Dit actiepunt is nog niet opgepakt.

		installaties en sensoren voor verlichting kan energie worden bespaard.		
Onderzoek naar mogelijkheden en opbrengsten beperken dataverkeer en -opslag	Team Duurzaam VWS / CIO Office / SSC-ICT	<p>Dataverkeer (e-mail) en -opslag (netwerkschijven, mailboxen, samenwerkingsruimtes) kosten veel energie. Er wordt tot dusver echter niet gestuurd op het beperken daarvan uit het oogpunt van energiebesparing.</p> <p>Team duurzaam VWS gaat in 2023 in samenwerking met CIO-office en SCC-ICT bekijken hoe op dit onderwerp gestuurd kan worden op energiebesparing.</p>	Het Kennisplein is bezig met een project om binnen de afdeling Organisatie en Bedrijfsvoering van VWS de netwerkschijven op te schonen	
Roltrappen voorzien van frequent regeling	Locatiemanagers Facilitaire dienstverleners - unit gebouwbeheer	<p>Team duurzaam VWS gaat aan FMH vragen of op de locatie de Resident de roltrappen minder vaak kunnen worden gedraaid.</p> <p>Met het minder vaak laten ronddraaien van de roltrappen wordt energie bespaard.</p>	Er is contact geweest met FMH over de roltrappen. Het was niet mogelijk om de roltrappen minder vaak te laten draaien.	Geen veranderingen
Vergroten bewustzijn medewerkers	Team duurzaam VWS	Door doorlopende communicatie over de CO2-uitstoot en	In 2023 zijn de duurzame spelen gestart om de bewustwording	

		mogelijkheden om eenvoudig energie te besparen willen we het bewustzijn en commitment bij medewerkers vergroten en zo bijdragen aan energiebesparing.	van collega's te vergroten. Tijdens de duurzame spelen zijn door verschillende teams duurzame challenges gespeeld. Door het spelen van de challenges wordt de kennis over duurzaamheid vergroot en wordt je meer bewust van je eigen gedrag	
Slimme verlichting bedrijfsrestaurant	Locatiemanagers Facilitaire dienstverleners – unit gebouwbeheer	VWS gaat aan FMH vragen of verlichting in het bedrijfsrestaurant in rustige uren minder kan.	Dit actiepoint is nog niet opgepakt	Geen veranderingen.

De hoofdlocatie van het RIVM is "Antonie van Leeuwenhoeklaan 9, 3721 MA Bilthoven". Dit complex valt buiten de portefeuille van het RVB. Dit is een complex wat bestaat uit meerdere gebouwen. De locatie is een oud pand met een hoog energieverbruik. RIVM bewoont een aantal panden die als kantoor aan te merken zijn. Daarnaast heeft RIVM op de locatie een aantal laboratoria. In 2025 verhuist het RIVM naar de uithof.

Tabel 31: Reductiekansen RIVM

Maatregel	Toelichting	Voortgang december 2023	Voortgang september 2024
RIVM vraagt de eigenaar vragen Nederlandse groene stroom in te kopen	Tot 1 januari 2023 was de stroom bij het RIVM Europese Windenergie. Voor de ladder wordt dit als grijs gezien.	Sinds 1 januari 2023 wordt er Nederlandse groene stroom ingekocht.	Geen verandering
RIVM verhuist integraal naar nieuw, duurzaam gebouw op de Uithof te Utrecht.	Deze verhuizing is door vertraging in de bouw uitgesteld naar 2025 Op de nieuwe locatie worden labs gedeeld, wat extra zal bijdragen aan energiebesparing.	Geen verandering	Op 31 maart 2025 gaan we naar de nieuwe locatie te verhuizen. Deze locatie voldoet aan strenge eisen die door het RIVM gesteld zijn op het gebied van het gebruik van gas en elektriciteit. Zo is het pand aardgas vrij, is er een warmte -koud opslag welke gebruik maakt van

			geothermie en wordt alle elektriciteit geleverd vanuit een dichtbij gelegen windmolenpark.
RIVM neemt energiebesparing mee in huisvestingsplan	Vanwege het langere verblijf op de huidige locatie wordt in het najaar van 2022 een huisvestingsplan opgesteld. Hierin zullen energiebesparende maatregelen worden meegenomen om ook te kunnen voldoen aan het Bouwbesluit 2012 waarin is opgenomen dat kantoren per 1-1-2023 minimaal energielabel C moeten hebben	Vanaf begin 2023 is er overgegaan op de vrijdagsluiting van een aantal gebouwen. Hoofdrede hiervoor is het hybridewerken, waardoor de bezetting laag was. Waarschijnlijk heeft het ook een effect op (minder) energiegebruik. Mbt label C: er wordt momenteel uitgezocht hoe de verantwoordelijkheden precies liggen, om te kijken wie maatregelen moet nemen.	Het RIVM heeft geen huisvestingsplan, na overleg met Stichting ALT kwam naar voren dat dit vanuit het RIVM in bezit dient te zijn mocht daar een noodzaak voor zijn. Die is er op dit moment niet. Wel heeft het RIVM in 2024 energiebesparende maatregelen voortkomend uit de informatie en onderzoeksverplichting energiebesparing gericht op de huisvesting doorgevoerd. Deze verantwoordelijkheid ligt bij HFD welke o.a. de persluchtcompressor in gebouw v heeft vervangen zodat deze koude buitenlucht aanzuigt en verder is er een hogere koeltemperatuur voor de koeling van de servers ingesteld.
Optimaliseren capaciteit koel- en vriesinstallaties	Koel- en vriesinstallaties zijn verouderd. Er gaat in 2023 gekeken worden of een aantal installaties vervangen kunnen worden. Dit kan grote energiebesparing opleveren (en ook zorgen voor uitfasering bepaalde koelmiddelen	Hier is nog geen concrete actie op geweest	I.s.m. de labraad, de lab liaisons en Stichting ALT zal in 2024, rekening houdend met de verhuizing, een invulling gegeven worden aan dit optimaliseren. De verwachting is dat het opruimen van de huidige capaciteit aangejaagd gaat worden en dat dit als invulling voor het optimaliseren gaat gelden.
Vergroten bewustzijn van medewerkers	Door doorlopende communicatie over de CO2-voetafdruk en mogelijkheden om eenvoudig energie te	Er is meerdere keren al via intranet gecommuniceerd over duurzaamheid. Ook zijn er rondom duurzaamheid	In 2023/2024 is er geen concrete aandacht uitgegaan naar het vergroten van de bewustwording van

	besparen willen we het bewustzijn en commitment bij medewerkers vergroten en zo bijdragen aan energiebesparing.	op het lab twee (hybride) bijeenkomsten geweest. Op de dag van de duurzaamheid in oktober, zal er opnieuw veel aandacht aan duurzaamheid gegeven worden.	medewerkers op het gebied van de CO2-prestatieladder. In 2023/2024 is er voornamelijk aandacht gevraagd voor gerelateerde aspecten zoals het correct scheiden van afval. Daarnaast zijn er een aantal bijeenkomsten georganiseerd rondom duurzaamheid op het lab.
Onderzoek: kan SSC Campus 's avonds beeldschermen e.d. "hard" uitzetten?	Apparatuur die stand by staat, verbruikt ook energie. Een centrale uitknop is een makkelijke manier om energie te besparen. Dit wordt eind 2022 met SSC Campus besproken	Hier is nog geen concrete actie opgeweest	Dit onderzoek is niet opgepakt vanuit SSC Campus. Daardoor is de situatie die te gronden lag aan dit onderzoek ook onveranderd. Er is vanuit het RIVM-contact geweest met SSC campus welke niet op de hoogte waren van dit initiatief. Wel gaat dit aspect aangejaagd worden vanuit bedrijfsvoering door zijn deelname aan de Groene IV Beweging werkgroep.
Onderzoek: meedoen aan LEAF in labomgeving	LEAF is een Brits initiatief om laboratoria te verduurzamen. We willen onderzoeken of dit initiatief bruikbaar is voor RIVM laboratoria. In 2023 gaat team duurzaam VWS en het RIVM in gesprek met andere laboratoria met andere ministeries over de voor en nadelen van deelname aan het LEAF programma.	In opdracht van VWS doen twee projectmanagers een verkenning naar alle opties voor verduurzaming in de labs (breder dan LEAF). Deze verkenning is in september 2023 afgerond en opgeleverd.	Tot op heden is de licentie benodigd voor LEAF niet aangeschaft en zijn er nog geen laboratoria binnen het RIVM gecertificeerd. Op dit moment ligt er een offerte aanvraag bij UCL voor het LEAF pakket. Deze aanvraag gaat opgepakt worden door de nieuwe werkgroep Verduurzaming Laboratoria welke vanuit bedrijfsvoering is opgezet.

7.2 Zakelijke mobiliteit

Tussen 2019 en 2023 is de CO₂-uitstoot op de zakelijke mobiliteit (inclusief woon-werkverkeer) met 26% gedaald. De oorzaken van de daling zijn beschreven in paragraaf 1.3 Hoewel VWS trots mag zijn met de 26% reductie, mag de aandacht

op de doelstelling niet verslappen. Tussen 2022 en 2023 is de uitstoot met 9% gestegen. Hieronder de reductiekansen van VWS op de zakelijke mobiliteit.

De regels binnen VWS voor buitenlandse dienstreizen, woon-werkverkeer en binnenlandse dienstreizen zijn grotendeel vastgelegd in de CAO-rijk. Dit betekent dat VWS voor het doorvoeren van duurzame maatregelen afhankelijk is van aanpassingen in de CAO. Dit betekent niet dat VWS zelf niks kan doen. Hieronder de reductiekansen van VWS.

Elektrificatie wagenpark VWS

Het wagenpark van VWS bestaat uit 42 bedrijfswagens en 38 personenwagens. Op 1 2024 zijn 26 voertuigen elektrisch. VWS ligt op koers om voor 2028 alle personenwagens te elektrificeren. Vanwege de beperkte actieradius is het voor het RIVM niet mogelijk om voor 2028 alle bedrijfswagens te elektrificeren. (zie verder paragraaf 4.1)

Trein i.p.v. het vliegtuig bij reistijd korter dan 8 uur

In 2023 is door VWS-medewerkers ruim 6,6 miljoen kilometer gevlogen. In de CAO-rijk staat dat bij een reistijd korter dan 8 uur gereisd moet worden met de trein. In 2023 is er ook gevolgen naar locaties (Berlijn en Londen) die of rond deze reistijd vallen.

Economy class vliegen in plaats van Business-class

In 2023 werd 2249303 km Business class of hoger gevolgen. Dit is 35% van het totaal aantal vliegkilometers. Dit waren voornamelijk intercontinentale vluchten. Voor een lagere CO₂-uitstoot is het beter om economy te vliegen (minder beenruimte).

Verminderen van het aantal buitenlandse Dienstreizen

De meest duurzame reis is een reis dat niet is gemaakt. In de jaren 2020 en 2021 waren er nauwelijks buitenlandse dienstreizen. De oorzaak zijn de reisbeperkingen vanwege COVID. Vanaf 2022 zijn deze reisbeperking geleidelijk opgeheven en zijn de reizen weer gestegen.

VWS heeft in beeld door welke organisatieonderdelen het vaakst naar het buitenlands wordt gereisd. Team duurzaam VWS gaat met deze organisatieonderdelen in gesprek om te kijken wat kansen zijn om het aantal reizen naar het buitenland te verminderen of om zo duurzaam mogelijk te reizen.

Reizen met het openbaar vervoer i.p.v. met de privéauto.

In 2023 is door VWS-medewerkers ruim 5 miljoen kilometer gedeclareerd voor het gebruik van de privéauto voor woon-werkverkeer. 82% hiervan is gedeclareerd door het RIVM. In 2025 gaat het RIVM verhuizen naar de Campus op de Uithof. Deze locatie is goed bereikbaar met het openbaarvervoer. Het aantal parkeerplekken voor RIVM-medewerkers wordt ten opzichte van de huidige locatie sterk verminderd.

In 2023 is door VWS-medewerkers bijna 1 miljoen kilometer gedeclareerd voor het gebruik van de privéauto voor dienstreizen. 45% hiervan is afkomstig van het IGJ. Eén aantal medewerkers van het IGJ moeten door Nederland voor inspectiebezoeken reizen naar plekken die niet altijd goed met het openbaarvervoer bereikbaar zijn. Door het kerndepartement en het RIVM wordt beide ongeveer 20% gedeclareerd.

7.3 Rijksbrede initiatieven zakelijke mobiliteit

Tabel 31: Rijksbrede initiatieven zakelijke mobiliteit

Maatregel	Trekker	Toelichting
Zero-emissie wagenpark	Categoriemanager civiele dienstvoertuigen en VWS-coördinatoren personenvervoer	Doelstelling 2028: In het Klimaatakkoord staat het doel om een civiel rijkswagenpark te hebben dat 100 procent zero-emissie is.
Pilot leasefiets	Cao-afspraken sinds 2024	VWS neemt sinds 2021 deel aan de pilot elektrische leasefiets om zakelijk autoverkeer terug te dringen. Voor medewerkers van VWS is het mogelijk om tegen aantrekkelijke voorwaarden een fiets te leasen. In de CAO rijk 2024-2025 is een structurele leasefietsregeling afgesproken. Vanaf 1 januari 2025 kunnen medewerkers van de rijksoverheid tegen aantrekkelijke voorwaarden een fiets leasen.
Vliegereizen	Cao-afspraken sinds 2021	Vliegereizen hebben een enorme invloed op het klimaat voor de uitstoot van broeikasgassen. Tegelijk is er door de COVID-crisis veel minder gevlogen en kregen buitenlandse dienstreizen vaak een digitaal alternatief. VWS volgt de Rijksbrede afspraken: <ul style="list-style-type: none"> Het is verplicht om de trein te reizen naar locaties die binnen 8 uur met de trein te bereiken zijn. Het is alleen toegestaan om business class te vliegen wanneer de totale reistijd langer is dan 6 uur. De rijksoverheid is in 2021 toegetreden KLM Corporate Sustainable Aviation Fuel (SAF) programma .

7.4 Reductieprogramma's

Dutch sustainable mobility pledge

Op 1 oktober 2019 hebben BZK, EZK en IenW, mede namens alle ministeries, de Dutch sustainable mobility pledge van Anders reizen ondertekend. VWS heeft deze pledge voor haar eigen organisatie vertaald in het plan van aanpak Anders Reizen, waarmee ze actief de verduurzamingsafspraken voor mobiliteit implementeert. Door deelname van de coördinator Anders Reizen in de overleggen van de duurzaamheidscoördinatoren bleven we op de hoogte van ontwikkelingen. Op dit moment wordt een nieuwe coördinator geworven.

Programma duurzame zorg

Afspraken over verduurzaming in de zorgsector zijn vastgelegd in de Green Deal Duurzame Zorg die ondertekend is door ruim 300 partijen. De Green Deal vormt de ruggengraat en de verbinding van de verduurzamingstransitie in de zorgsector. In vervolg op de Green Deal Duurzame Zorg 2.0 wordt 4 november 2022 de Green Deal Duurzame Zorg 3.0 ondertekend. Het programma Duurzame Zorg faciliteert en stimuleert de zorgsector een bijdrage te leveren aan het behalen van de doelen uit de Green Deal. Een van de doelen is het zichtbaar opnemen in beleids- en visie documenten van duurzaamheid. Het programma Duurzame zorg is aanspreekpunt voor de sector en geeft een nieuwsbrief Duurzame Zorg uit. Daarin staan ontwikkelingen en goede voorbeelden van verduurzamen in de zorgsector. Het programmateam organiseert ook evenementen, zoals het jaarlijkse Congres Duurzame Zorg wat op 6 oktober 2022 heeft plaatsgevonden.

Door intern overleg en deelname aan de congressen blijven we op de hoogte van ontwikkelingen en activiteiten.

MVOI manifest

VWS is op 24 november 2022 medeondertekenaar te worden van het MVOI manifest over maatschappelijk verantwoord opdrachtgeverschap en inkopen bij het Rijk.

Dit manifest zorgt ervoor dat opdrachtgevers van inkoopopdrachten bij alle inkoop MVOI aspecten laten meewegen.

VWS heeft een plan van aanpak opgesteld om in 2023 pilots te gaan uitvoeren om in 2024 door te groeien naar het borgen van MVOI in de brede inkoop.

Inkoop / centrum directeur inkoop valt net als team Duurzaam VWS onder de directie Organisatie, Bedrijfsvoering en Personeel. Door intern overleg blijven we op de hoogte van elkaars initiatieven en activiteiten.

7.5 Overige rijksbrede initiatieven

Community of practices CO₂-prestatieladder

PIANOO heeft in opdracht van BZK DGDOO een CoP opgericht waarin medewerkers van alle ministeries maandelijks kennis en ervaringen uitwisselen om de CO₂-Prestatieladder te implementeren. Het Programma is van en voor de leden, die daarin elk hun bijdragen leveren. De CoP is gestart op 1 maart 2021 en VWS heeft daarin vanaf het begin geparticipeerd.

Door actieve deelname aan de bijeenkomsten blijven we op de hoogte van ontwikkelingen en activiteiten.

Denk Doe duurzaam

Denk Doe Duurzaam², geïnitieerd door DGDOO van BZK laat zien hoe onderdelen van het rijk via hun eigen bedrijfsvoering en inkoop bijdragen aan een duurzamer, socialer en innovatiever Nederland. VWS neemt deel aan de door dit programma georganiseerde duurzaamheidscoördinatorenoverleggen en werkbezoeken. Ook werken we samen met Denk Doe Duurzaam in de communicatie over verduurzaming.

Door actieve deelname aan de overleggen en de samenwerking in communicatie blijven we op de hoogte van ontwikkelingen en activiteiten.

Pilot duurzame CAO

Tijdens de CAO-onderhandelingen van 2022-2024 hebben bonden en werkgever Rijk een pilot afgesproken voor verduurzaming van de CAO. Werknemers van alle ministeries hadden in het voorjaar van 2023 de kans ideeën aan te dragen voor een duurzamere CAO. Ruim 300 medewerkers hebben een idee ingediend. Hieruit is een selectie gemaakt van 14 ideeën voor een verdere uitwerking. De ideeën hebben onder andere betrekking op:

- Vergroenen van de werkomgeving
- Verbreden IKB voor duurzame producten en diensten
- Privé gebruik van de trein stimuleren

In september 2023 zullen de 14 projectgroepen een pitch houden. Van deze 14 ideeën gaan er 4 door voor een verdere uitwerking om te onderzoeken of dit CAO waardig is voor het rijk. Op de *website van CAO Rijk* staat meer informatie over de pilot.

² <https://www.denkdoeduurzaam.nl/>

8 Bijlage

8.1 Pandenlijst 2023

Tabel 32: Pandenlijst 2023

Pandadres	Organisatieonderdeel	Bruto oppervlak m2	Gehuurd oppervlak VWS	Energielabel	Opmerkingen
Parnassusplein 5	Kerndepartement	64.505	32.253	A	Tot 19 januari 2023 CCMO, RVS en NL-sportraad gehuisvest
Schedeldoekshaven 131	Kerndepartement	14.141	7.575	A+	Gehuurd BVO tot 1 februari: 5.275
Fentener van Vlissingenkade 1	Eenheid Secretariaten Tuchtcolleges Gezondheidszorg en Toetsing commissies Euthansie	4.522	7226	A	
Gustav Mahlerplein 117	RTG Amsterdam (en RTG Den Haag)	361	361	?	
Schuurmanstraat 2	RTG Zwolle (en Groningen)	26.491	189	A	
Bezuidenhoutseweg 30	SCP	18.011	3.530	A	Gehuurd BVO was tot 1 februari: 3.438 Vanaf 20 januari
	CCMO		958		
	RVS		865		
	NL-sportraad		1207		
	Gezondheidsraad		216		
Rijnstraat 50	Vrije ruimte: ESTT/CTG Den Haag	69.007	973	A	
	Kerndepartement; Covid '19 Volksgezondheid, Informatie & Coördinatie en RDO		2788		
	CIBG		6967		
	DUS-I		3103		
Kloosterweg 22	CIBG	10.933	1353	A	
A. van Leeuwenhoeklaan 9	RIVM	n.v.t	74.446?	?	
Lübeckplein 34	DVP N-O	5.635	918	A	
Signaalrood 15	DVP W	1.673	1.673	A	
Keizersgracht 5	DVP Z	7.573	1.057	?	
Graadt van Roggenweg 500	aCBG	31.610	5.673	A++	
Stadsplateau 1	IGJ	64.446	7.397	A++	
Graadt van Roggenweg 400	IGJ	14012	2327	A+	
Huis ter Heideweg 62	Dienst Testen	n.v.t	525	C	Tot 1 juli 2023

Magistratenlaan 82	RTG Den Bosch (voorheen Eindhoven)	6359	317	A+++	
Korte Voorhout 7	Gezondheidsraad	69.652	1391	A++	Tot 19 januari 2023

8.2 CO₂-voetafdruk aCBG

Tabel 33: CO₂ uitstoot aCBG

Type energieverbruik	CO ₂ -uitstoot 2019 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2020 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2021 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2022 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2023 (ton)
Scope 2					
Elektriciteit (kantoren)					
Stadsverwarming	42	41	45	33	23
Totaal scope 2	42	41	45	33	23
Scope 3					
Vliegen	151	19	5	53	31
Gedeclareerde kilometers woonverkeer met Privéauto	85	63	5	13	30
Gedeclareerde kilometers zakelijke reizen met de privéauto	8	11	12	11	6
Reiskilometers met het openbaarvervoer (inclusief internationale treinreizen)	151	19	5	53	31
Totaal scope 3	264	100	25	82	73

Na 2019 is het aantal vliegkilometers door het aCBG fors gedaald. De oorzaak is de verhuizing van het EMA van Londen naar Amsterdam. Daardoor zijn de vliegreizen naar Londen gedaald. Vanaf september 2022 is de verwarming 2 graden lager gezet. (De knop om actie). Dit heeft gezorgd voor een daling van het gebruik van stadswarmte.

8.3 CO₂-voetafdruk IGJ

Tabel 34: CO₂ uitstoot IGJ

Type energieverbruik	CO ₂ -uitstoot 2019 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2020 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2021 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2022 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2023 (ton)
Scope 1					
Benzine	81	55	49	50	34
Diesel	6	1			
Totaal scope 1	87	56	49	50	34
Scope 2					
Elektriciteit (kantoren)	0	116	122	110	152
Stadsverwarming	0	19	22	13	19

Warmte opslag	41	20	25	25	24
Elektriciteit (wagenpark)	0	0	2	8	7
Totaal scope 2	41	155	171	156	202
Scope 3					
Vliegen	192	122	38	198	303
Gedeclareerde kilometers woonverkeer met Privéauto	16	8	5	15	17
Gedeclareerde kilometers zakelijke reizen met de privéauto	85	71	108	109	86
Reiskilometers met het openbaarvervoer (inclusief internationale treinreizen)*	59	19	6	9	23
Totaal scope 3	352	220	157	331	429
Totaal scope 1 t/m 3					

*Tot en met 2021 was geen specificatie naar organisatieonderdeel mogelijk. Op basis van de procentuele verhouding in het jaar 2022 is voor de jaren 2019-2021 een verdeling naar een organisatieonderdeel gemaakt.

Het IGJ is gehuisvest op het Stadsplateau 1. De elektriciteit is NL-windenergie. De locatie Stadsplateau 1 krijgt warmte en koude geleverd uit een WKO-installatie. Het verbruik van de WKO-installatie (pomp) maakt geen onderdeel uit van het elektriciteitsverbruik van het stadsplateau. Maar het stadsplateau krijgt warmte/koude geleverd uit een WKO van een externe partij (NS). Vanaf 2020 is de geleverde warmte fors gedaald. Het is niet duidelijk wat de oorzaak is. Vanaf 2020 is het IGJ ook gehuisvest op het adres Graadt van Roggenweg 300. De elektriciteit is grijs en er wordt gebruik gemaakt van stadswarmte. Vanaf september 2022 is de verwarming 2 graden lager gezet. (De knop om actie). Dit heeft gezorgd voor een daling van het gebruik van stadswarmte. In 2023 is het aantal gehuurde vierkante meters op de Graadt van Roggenweg gestegen. Hierdoor moet een groter aandeel van het energieverbruik worden toegerekend aan het IGJ.

8.4 CO₂-voetafdruk Kerndepartement

Tabel 35: CO₂ uitstoot Kerndepartement

Type energieverbruik	CO ₂ -uitstoot 2019 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2020 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2021 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2022 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2023 (ton)
Scope 1					
Aardgas	15	15	26	21	12
Benzine	60	69	50	51	50
Diesel	49	12	2	0	0
Totaal scope 1	124	96	79	72	62
Scope 2					
Elektriciteit (kantoren)	37	30	35	22	15
Stadsverwarming	426	416	428	271	297
Elektriciteit (wagenpark)	1	6	24	26	21

Totaal scope 2	<u>464</u>	<u>452</u>	<u>487</u>	<u>319</u>	<u>333</u>
Scope 3					
Vliegen	490	349	232	832	746
Gedeclareerde kilometers woonverkeer met Privéauto	64	65	87	101	98
Gedeclareerde kilometers zakelijke reizen met de privéauto	33	48	44	36	39
Reiskilometers met het openbaarvervoer (inclusief internationale treinreizen)	490	349	232	832	746
Totaal scope 3	<u>718</u>	<u>504</u>	<u>372</u>	<u>981</u>	<u>907</u>
Totaal scope 1 t/m 3	1306	1051	937	1372	1302

8.5 CO₂-voetafdruk CIBG

Tabel 36: CO₂ uitstoot CIBG

Type energieverbruik	CO ₂ -uitstoot 2019 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2020 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2021 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2022 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2023 (ton)
Scope 1					
Aardgas	15	17	17	15	14
Totaal scope 1	<u>15</u>	<u>17</u>	<u>17</u>	<u>15</u>	<u>14</u>
Scope 2					
Elektriciteit (kantoren)	0	0	0	0	0
Stadsverwarming	89	72	80	44	32
Totaal scope 2	<u>89</u>	<u>72</u>	<u>80</u>	<u>44</u>	<u>32</u>
Scope 3					
Vliegen	3	6	7	21	2
Gedeclareerde kilometers woonverkeer met de Privéauto	143	106	18	21	37
Gedeclareerde kilometers zakelijke reizen met de privéauto	8	13	13	11	11
Reiskilometers met het openbaarvervoer (inclusief internationale treinreizen)	13	4	1	1	2
Totaal scope 3	<u>166</u>	<u>129</u>	<u>40</u>	<u>55</u>	<u>52</u>
Totaal scope 1 t/m 3	271	218	137	114	97

8.6 CO₂-voetafdruk SCPTabel 37: CO₂ uitstoot SCP

Type energieverbruik	CO ₂ -uitstoot 2019 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2020 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2021 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2022 (ton)	CO ₂ -uitstoot 2023 (ton)
Scope 2					
Elektriciteit (kantoren)	226	200	95	103	94
Stadsverwarming	4	12	4	3	3
Totaal scope 2	230	213	99	106	96
Scope 3					
Vliegen	11	0	0	1	1
Gedeclareerde kilometers woonverkeer met Privéauto	33	24	1	5	4
Gedeclareerde kilometers zakelijke reizen met de privéauto	1	1	2	1	2
Reiskilometers met het openbaarvervoer (inclusief internationale treinreizen)	11	0	0	1	1
Totaal scope 3	54	29	3	8	8
Totaal scope 1 t/m 3	285	241	102	114	104

8.7 Verhuizingen

In de onderstaande tabel het overzicht van het aantal verhuizingen vanaf 2022.

Tabel 38: Verhuizen

Organisatieonderdelen	Oude locatie	Nieuwe locatie	Datum mutatie
Gezondheidsraad	Korte Voorhout 30 7 2511 CW Den Haag	Bezuidenhoutseweg 30 2594 AV Den Haag	20 Januari 2023
CCMO, RVS, NL sportraad,	Parnassusplein 5 2512 VX Den Haag	Bezuidenhoutseweg 30 2594 AV Den Haag	20 Januari 2023
RTG	Zuidwal 58 5223 MD 's-Hertogenbosch	Magistratenlaan 82 511 JK 's-Hertogenbosch	5 september 2022
Dienst Testen	Huis ter Heideweg 62 3705 LZ Zeist	Geen nieuwe locatie	1 juli 2023

